

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

เมื่อประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 ภาครัฐได้พยายามบรรเทาผลกระทบอันเนื่องมาจากวิกฤตเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่มีต่อประชาชนในชนบท จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2545 ระบุว่า คนยากจนในชนบทมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 6.17 ล้านคน โดยภาคตะวันออก เกียงเหนือมีจำนวนมากที่สุด 3.77 ล้านคน รองลงมาได้แก่ภาคเหนือ 1.11 ล้านคน ภาคใต้ 0.74 ล้านคน และภาคกลาง 0.55 ล้านคน ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2544)

จากปัญหาความยากจนที่ทวีความรุนแรงขึ้น รัฐบาลในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้เน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง รวมถึงการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในชุมชน ซึ่งแนวทางการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) และนโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบันยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับชุมชนอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยกำหนดเป็นนโยบายหลักและนโยบายเร่งด่วน อาทิ การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ธนาคารประชาชน และโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น (วัชรีย์ พุ่มทอง และธีระพงษ์ มาลัยทอง, 2544)

สำหรับ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นนโยบายที่จัดตั้งขึ้นมา เพื่อให้แต่ละชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้าโดยรัฐพร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่และการบริหารจัดการ เพื่อเสริมสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่ม เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ

กรณีจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นจังหวัดนำร่องที่รัฐบาลได้มอบหมายให้ส่วนราชการในจังหวัดที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานโครงการนี้อย่างต่อเนื่อง ผลิตภัณฑ์ของจังหวัดเชียงใหม่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีความหลากหลายในชนิดของผลิตภัณฑ์ มีความประณีตสวยงาม และเพื่อให้สินค้าเหล่านี้

ส่งออกได้โดย มีความแข็งแกร่งของตราสินค้า การผลิตอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพมาตรฐาน สร้างความพึงพอใจให้ลูกค้ามากที่สุด และสามารถเชื่อมโยงมาตรฐานสู่ระดับสากลต่อไปได้ รัฐบาลจึงจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (กอ.นตผ.) เพื่อดำเนินโครงการสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ไทย หรือแชมป์เปี้ยน โปรดักส์ (OTOP Product Champion) ในระดับจังหวัด ภาค และประเทศ และได้จัดทำคู่มือหลักเกณฑ์เพื่อเป็นแนวทางประกอบการคัดเลือกสินค้า ซึ่งเกณฑ์นี้จะพิจารณาถึงความสามารถในการผลิตควบคู่ไปกับความ ต้องการของตลาด

จากการที่รัฐบาลได้ดำเนินโครงการสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทยหรือแชมป์เปี้ยน โปรดักส์ ทำให้สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทยเป็นที่รู้จักและยอมรับกันมากขึ้น รัฐบาลเองได้ เร่งพัฒนาคุณภาพและจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพให้เป็นที่ เชื่อถือของผู้บริโภค อีกทั้งยังสนับสนุนแหล่งเงินทุนให้กับผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และยังเร่งขยายตลาดภายในและต่างประเทศโดยร่วมมือกับภาคเอกชน โดยเฉพาะห้างสรรพสินค้า จัดงานแสดงและจำหน่ายสินค้า ส่งผลให้ผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์มีรายได้จากการ จำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น โดยมูลค่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพิ่มขึ้นจาก 3,556.86 ล้านบาท ในปี 2546 เพิ่มขึ้นเป็น 5,461.63 ล้านบาท (สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ, 2548)

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานในแต่ละด้าน รวมถึงปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ 5 ดาว ระดับจังหวัด ของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาใช้เป็นข้อเสนอแนะและแนวทางเสริมสร้าง ศักยภาพและความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้ผลิตสินค้าสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดเชียงใหม่ ให้เพิ่มมากขึ้น และเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนากลุ่มผู้ผลิตอื่นที่ยังไม่ประสบความสำเร็จให้สามารถ ดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ 5 ดาว ระดับจังหวัด ของจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ 5 ดาว ระดับจังหวัด ของจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาแนวทางเพื่อส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพให้กลุ่มผู้ผลิตสินค้าที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ 5 ดาว ระดับจังหวัด ของจังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ 5 ดาว ระดับจังหวัด ของจังหวัดเชียงใหม่
2. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ 5 ดาว ระดับจังหวัด ของจังหวัดเชียงใหม่
3. เสนอแนะแนวทางเพื่อส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพให้กับกลุ่มผู้ผลิตสินค้าที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ 5 ดาว ระดับจังหวัด ของจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นก้าวสู่กลุ่มผู้ผลิตสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับภาค และประเทศต่อไป
4. เป็นแนวทางให้กลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรในระดับต่ำกว่า และกลุ่มผู้ผลิตสินค้าที่ยังไม่ได้รับการคัดสรรให้ดำเนินงานประสบความสำเร็จต่อไป

นิยามศัพท์

สินค้าสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ 5 ดาว ระดับจังหวัด (OTOP PRODUCT CHAMPIAN : OPC) หมายถึง สินค้าของกลุ่มผู้ผลิตที่ได้ผ่านการคัดสรรโดยคณะกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในระดับจังหวัด ระดับภาค เป็นผู้พิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (กอ.นตผ.) กำหนดขึ้น (คณะอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ, 2546)

กลุ่มผู้ผลิต หมายถึง กลุ่มคนที่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตสินค้าในชุมชน ทั้งที่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการหรือไม่มีการจดทะเบียนอย่างเป็นทางการ รวมกลุ่มเองโดยธรรมชาติ ได้แก่ กลุ่ม ชมรม สมาคม สหกรณ์ มูลนิธิ เป็นต้น และรวมไปถึงผู้ผลิตที่เป็นนิติบุคคล และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (คณะอำนาจการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ, 2546)

- 1) **กลุ่มผู้ผลิตชุมชน** หมายถึง กลุ่มผู้ผลิตซึ่งได้แก่ กลุ่ม ชมรม สมาคม สหกรณ์ มูลนิธิ โดยที่สมาชิกในกลุ่มมีการร่วมกันผลิต บริหาร จัดการ และรับผลประโยชน์
- 2) **กลุ่มผู้ผลิตวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม** หมายถึง กลุ่มผู้ผลิตที่เป็นนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัท และเจ้าของคนเดียว ซึ่งผลิตสินค้าที่แสดงถึงความเป็นไทยหรือภูมิปัญญาไทย และมีความเชื่อมโยงกับชุมชน ได้แก่ การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิตหรือมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหรือมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์